

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Staatssecretaris van Financiën
De heer drs. M. Snel
Postbus 20201
2500 EE Den Haag

Binnenhof 22
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070-312 92 00
fax 070-312 93 90

e-mail postbus@eerstekamer.nl
internet www.eerstekamer.nl

datum 11 april 2018
betreft Vragen en opmerkingen naar aanleiding van de fiscale beleidsagenda
ons kenmerk 162543.01u

Geachte heer Snel,

De leden van de vaste commissie voor Financiën hebben met belangstelling kennisgenomen van de fiscale beleidsagenda, zoals u deze op 23 februari 2018 aan de Eerste Kamer heeft aangeboden. De plannen zoals door u in deze agenda geschetst zijn voor de leden van de fracties van de **VVD**, het **CDA** en de **ChristenUnie** aanleiding voor het stellen van de onderstaande vragen. De leden van de fractie van de **SGP** sluiten zich aan bij de vragen van de leden van de fractie van de ChristenUnie.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de VVD

Lagere lasten op arbeid

De leden van de **VVD**-fractie constateren dat één van de vijf prioriteiten van de regering is om te komen tot lastenverlichting voor burgers door lagere lasten op arbeid met een schuif naar indirecte belastingen. Deze leden vragen u of onder een *ceteris paribus*-veronderstelling de burger in 2021 méér in zijn portemonnee overhoudt dan hij thans overhoudt. Tevens vragen zij u om een onderbouwing van uw antwoord op deze vraag.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van het CDA

Aanpak van belastingontwijking en belastingontduiking

De leden van de **CDA**-fractie nemen met instemming waar dat de regering grote prioriteit geeft aan de uitvoering van de fiscale afspraken in het regeerakkoord. Omdat de beleidsprioriteiten eerst nog in wetsontwerpen gegoten moeten worden, beperken de leden van de CDA-fractie zich in dit stadium met hun vragen en opmerkingen tot een aantal hoofdpunten. Leidraad is daarbij dat bepaalde onduidelijkheden in dit stadium opheldering behoeven hetgeen de duidelijkheid en kwaliteit van de aangekondigde wetgeving ten goede zou kunnen komen.

De leden van de CDA-fractie vragen zich af of de regering bewust is afgeweken van het én-én-beleid van de vorige regering inzake de internationale fiscale politiek. Dit beleid behelsde enerzijds het proactief meewerken aan het tegengaan van belastingontwijking en het bestrijden van belastingontduiking, anderzijds ging het erom Nederland aantrekkelijk te houden voor ondernemers en ondernemingen, zowel het MKB en familiebedrijven als multinationals. Deze leden

datum 11 april 2018

ons kenmerk 162543.01u

blad 2

constateren dat nu kennelijk prominent wordt gekozen voor het onderwerp belastingontwijking en -ontduiking. Graag ontvangen zij hierop een toelichting.

Lagere lasten op arbeid

De leden van de CDA-fractie hadden zich ook kunnen voorstellen dat de tweede prioriteit, namelijk de lastenverlichting voor burgers, op nummer één zou staan. De burgers hebben tijdens de financiële- en schuldencrisis in de eurozone veel moeten inleveren. Deze leden zouden dan ook absolute topprioriteit willen geven aan de lastenverlichting, zoals in het regeerakkoord is afgesproken. Het draagvlak voor de fiscale beleidsagenda zal uiteindelijk bepaald worden door de burgers, zo stellen zij. Is de prioriteitstelling nevenschikkend of onderschikkend, zo vragen deze leden aan de regering.

De leden van de CDA-fractie constateren dat de regering in de fiscale beleidsagenda terecht opmerkt dat er in Nederland drie belangrijke vermogenscomponenten zijn: spaar- en beleggingsvermogen, de eigen woning en pensioen. Met belangstelling kijken deze leden uit naar de toegezegde notitie over de toekomst van box-3 later in dit voorjaar en in het bijzonder de vraag of en hoe in de toekomst reële rendementen belast kunnen worden.¹ Voor wat betreft de eigen woning is niet alleen de uitvoering van het regeerakkoord van belang, zoals aangegeven in de beleidsbrief. De leden van de CDA-fractie roepen uw toezegging tijdens de laatste Algemene Financiële Beschouwingen in de Eerste Kamer, op 12 december 2017, in herinnering dat u in 2019 met een "knelpuntennotitie eigen woning" zult komen.² Deze knelpuntennotitie moet naar de mening van de leden van de CDA-fractie de zwaarste onevenwichtigheden uit de cumulatie van maatregelen in de periode 2001-2018 halen, rekening houdend met de invoering van de fiscale maatregelen met betrekking tot de eigen woning uit het regeerakkoord vanaf 2019. Deze leden vragen of u ook deze nadere specificering kunt toezeggen.

Verdere vergroening

De leden van de CDA-fractie zijn er beducht voor dat de lastenverzwarende elementen van de vierde prioriteit, de vergroeningsagenda, grotendeels de genoemde lastenverlichting zullen neutraliseren. Bent u voornemens om duidelijk in beeld te brengen wat de koopkrachteffecten van de voorgenomen fiscale vergroeningsmaatregelen zullen zijn voor burgers?

Aantrekkelijk vestigingsklimaat

Deze leden hebben al bij de schriftelijke behandeling van het pakket Belastingplan 2018³ gevraagd of er een overgangsmaatregel mogelijk is bij de trapsgewijze invoering van de verhoging van het aanmerkelijk belang-tarief van 25% naar 28.5% in combinatie met de verlaging van het Vpb-tarief van 25% naar uiteindelijk 21%. De door de leden van de CDA-fractie geopperde gedachte is dat de reserves die tot dan toe zijn opgebouwd "bevroren" worden en bij een dividenduitkering in de toekomst tegen 25% belast blijven. Kortom, het nieuwe tarief geldt *ex nunc* en niet *ex tunc* voor wat betreft de beclaimde reserves; er is geen sprake van de facto terugwerkende kracht. Dan komt het globale evenwicht niet in het gevaar en dat wordt als veel rechtvaardiger door de eigenaren van BV's en NV's ervaren, met name in het MKB en het familiebedrijf. Uit het schriftelijke antwoord van de regering op deze vragen bleek dat zulks uitvoe-

¹ Kamerstukken I, 2017-2018, 34 785, G, p. 10. Zie tevens: Handelingen I 2017-2018, nr. 12, item 7, p. 61 en toezegging [T02519](#) op www.eerstekamer.nl.

² Zie toezegging [T02518](#) op www.eerstekamer.nl.

³ Kamerstukken I, 2017-2018, 34 785, C, p.30.

datum 11 april 2018

ons kenmerk 162543.01u

blad 3

ringstechnisch niet mogelijk zou zijn.⁴ De leden van de CDA-fractie roepen u dringend op alternatieven te bestuderen met betrekking tot deze maatregel uit het regeerakkoord. In dat opzicht verwijzen deze leden voor mogelijke alternatieven gaarne naar *Keuzes in kaart*, zoals door het CPB in februari 2017 uitgebracht.⁵

Daarnaast vragen de leden van de CDA-fractie zich af hoe u het aangekondigde overleg met het bedrijfsleven, belangenorganisaties en de wetenschap inzake de toekomst van de fiscale eenheid vorm gaat geven. Zulks als gevolg van de jurisprudentie van het Hof van Justitie van de EU op 22 februari 2018. Kunt u daarbij aangeven dat in beginsel alle serieuze varianten bespreekbaar zijn? Kunt u toezeggen of u ook alle serieuze varianten op de budgettaire gevolgen zal doorrekenen, zodat daarover met het parlement een goede gedachtewisseling kan plaatshebben?

Tenslotte zouden de leden van de CDA-fractie in deze fase inzicht willen hebben in de fiscaal-inhoudelijke argumenten om het fiscale beleggingsinstelling (FBI)-regime op Nederlands vastgoed af te schaffen. Tevens nodigen de leden van de CDA-fractie u uit om een impactanalyse te maken voor de gevolgen van het Nederlandse vestigingsklimaat en de economie van deze voorgenomen maatregel.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de ChristenUnie

De leden van de fractie van de **ChristenUnie** onderstrepen het belang van een fiscale beleidsagenda en de beleidsprioriteiten die daarin worden verwoord. De prioriteiten zelf kunnen op instemming van de leden van deze fractie rekenen.

Aanpak van belastingontwijking en belastingontduiking

Nederland heeft een inhaalslag te maken wat betreft het tegengaan van belastingontwijking en belastingontduiking, zo stellen de leden van de ChristenUnie-fractie vast. Deze leden zijn blij met de voortvarende insteek die de regering kiest. Over de uitvoering van deze agenda is volop overleg met beide Kamers. De vraag die zich bij deze leden voordoet is wat het concrete tijdpad is van de diverse maatregelen die worden voorgesteld. Welke maatregelen in de fiscale agenda dienen waar en wanneer gerealiseerd te zijn? De leden van de ChristenUnie-fractie benadrukken de urgentie om het nieuwe fiscale regime rond belastingontwijking en -ontduiking snel en helder te communiceren naar de internationale corporate wereld. Ook de Europese Commissie heeft om commitment gevraagd.⁶ Het is van grote betekenis dat Nederland internationaal een niet mis te verstaan signaal afgeeft dat het menens is met de nieuwe fiscale aanpak. Wat zijn uw voornemens op dit punt, zo vragen deze leden.

Lagere lasten op arbeid

De leden van de ChristenUnie-fractie kunnen zich goed vinden in de maatregelen rond het goedkoper maken van arbeid door een substantiële vermindering van de lasten op arbeid. Ontwikkelingen rond de marginale belastingdruk blijven zorgwekkend, zo constateren zij. Graag vernemen de leden van de ChristenUnie-fractie wat hier de concrete operationele doelstellingen van de staatssecretaris zijn. Deze leden memoreren dat de Eerste Kamer met ruime steun de

⁴ Kamerstukken I, 2017-2018, 34 785, D.

⁵ Centraal Planbureau, *Keuzes in kaart 2018-2021. Een analyse van elf verkiezingsprogramma's*, Den Haag 16 februari 2017. Te raadplegen via: <https://www.cpb.nl/publicatie/keuzes-in-kaart-2018-2021>

⁶ Europese Commissie, speech /18/1693, 'Opening remarks by Commissioner Moscovici on the European Semester Winter Package', 7 maart 2018. Te raadplegen via http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-18-1683_en.htm.

datum 11 april 2018

ons kenmerk 162543.01u

blad 4

motie-Ester⁷ heeft aangenomen rond het verlagen van de extremen in de marginale druk en het monitoren van de ontwikkelingen rond de belastingdruk. Welke vermindering van de extremen in de marginale belastingdruk wilt u met uw fiscale beleidsagenda aan het einde van deze regeerperiode gerealiseerd hebben?

De leden van de fractie van de ChristenUnie zijn blij dat de agenda inzoomt op de fiscaal uiterst onrechtvaardige positie van eenverdieners in ons land. De moties-Schalk⁸ en Bruins-Omzigt⁹ hebben hier nadrukkelijk aandacht voor gevraagd. Het valt op dat de beleidsagenda weliswaar mooie woorden wijdt aan de relevantie van dit vraagstuk, maar geen concrete beleidsmaatregelen aankondigt. De leden verzoeken om een uiteenzetting van de concrete voornemens van de fiscale agenda op dit punt.

Het is tevens goed, aldus de leden van de ChristenUnie-fractie, dat er beleid gemaakt wordt rond de positie van zzp-ers en vooral van de kwetsbare groepen onder hen. De wet Deregulerings Beoordeling Arbeidsrelaties (DBA) heeft meer slecht dan goed gedaan en het gedogen van de huidige situatie vermindert de onrust bepaald niet, zo stellen deze leden. Zij onderstrepen het belang van een omvattende en strategische visie op het zzp-fenomeen die meer is dan een aaneenrijging van fiscale voornemens. Juist een fiscale beleidsagenda moet op een dergelijke inhoudelijke visie gebaseerd zijn. De Eerste Kamer heeft hier bij voortduring op aangedrongen. Graag horen de leden van de ChristenUnie-fractie wat hier uw ambitie en concrete voornemens zijn.

In de fiscale beleidsagenda geeft u aan toe te werken naar een vermogensrendementsheffing die gebaseerd is op werkelijk rendement. De leden van de ChristenUnie-fractie steunen dit van harte; de huidige regeling leidt immers tot veel maatschappelijk onbegrip. Ook hier geldt: waar wil u staan aan het einde van de kabinetsrit? Wat zijn de ambities, wat is het tijdspad?

Wat de fiscale pensioenregeling betreft kijkt de regering wel erg naar wat de SER aan voorstellen zal brengen. Tot op heden slaagt de polder er (nog) niet in om een klap op dit dossier te geven, aldus de leden van de ChristenUnie-fractie. De fiscale beleidsagenda spreekt onder andere van afschaffing van de doorsneesystematiek. De leden van de ChristenUnie-fractie kunnen zich hier goed in vinden, vooral gezien de intergenerationele impact. Het gaat evenwel om een majeure stelselwijziging die grote kosten met zich brengt. Kunt u met de Kamer delen welke stappen de regering op dit punt wil zetten? Ligt een herziening van het financieel toetsingskader (FTK) in het verschiet?

Aantrekkelijk vestigingsklimaat

De leden van de fractie van de ChristenUnie zijn blij met de nadruk die in de fiscale beleidsagenda wordt gelegd op een goed ondernemersklimaat. Deze leden vragen in het verlengde hiervan naar wat de fiscale aspiraties en plannen van de regering zijn rond startups en sociaal ondernemerschap.

De regering wil per 1 januari 2020 de dividendbelasting afschaffen; dit voornemen wordt in de fiscale beleidsagenda nadrukkelijk genoemd, zo lezen de leden van de ChristenUnie-fractie. Zij vragen of de regering in aanloop naar dit voornemen met een gedegen analyse zal komen van de redenering die aan dit voorstel ten grondslag ligt. Van de argumenten pro en contra. Met een stevige onderbouwing van de voorgenomen afschaffing van de dividendbelasting. Bent u het

⁷ Kamerstukken I, 2017-2018, 34.775, O.

⁸ Kamerstukken I, 2015-2016, 34.300, J herdruk en Kamerstukken I, 2016-2017, EK 34.550, F.

⁹ Kamerstukken II, 2017-2018, 34 785, nr. 59.

datum 11 april 2018

ons kenmerk 162543.01u

blad 5

met deze leden eens dat het forse beslag dat de maatregel op de collectieve middelen legt, een dergelijke onderbouwing vergt? Ook gezien het sterk gepolariseerde maatschappelijk debat?

Verdere vergroening

De leden van de ChristenUnie-fractie zijn verheugd over de verdere vergroening van ons fiscaal stelsel. De nationale CO₂-minimumprijs past daar goed bij, evenals de andere voorstellen die in de agenda worden genoemd. De vraag die de leden stellen is of de voorstellen één-op-één sporen met het tijdpad van het klimaatakkoord.

Goede uitvoerbaarheid

De leden van de fractie van de ChristenUnie vinden de fiscale beleidsagenda weinig informatief waar het gaat om vereenvoudiging van het belastingstelsel. Kunt u uw ambities en voornemens nader uitwerken? Welke fiscale erfenis wil u hier achterlaten? Is een stevige hervorming van ons belastingstelsel hier onderdeel van? Bijvoorbeeld waar het gaat om decentralisatie van belastingen, harmonisering van btw-tarieven, schrappen van de doorwerking van aftrekposten op toeslagen en een verdere verlaging van de hypotheekrenteaftrek.

Het op orde brengen van de Belastingdienst beneemt nu al vele jaren, zo merken deze leden op. Hoe verhoudt zich dit tot de ambities en plannen van de fiscale agenda? De uitvoering ervan vereist immers een slagvaardige, proactieve, efficiënte en effectieve Belastingdienst. Welke risico's ziet u hier voor uw agenda en hoe lopen professionalisering van de dienstverlening en uitvoering van de fiscale beleidsagenda gelijk op?

Digitale economie

De leden van de ChristenUnie-fractie constateren tot tevredenheid dat de fiscale beleidsagenda wil inspelen op nieuwe uitdagingen die samenhangen met een digitale economie (deel- en klus-economie, platformen, digitale valuta, nieuwe verdienmodellen) die leiden tot nieuwe fiscale vragen en nieuwe privacyvraagstukken. Deze leden vernemen graag op welke wijze de Belastingdienst rond deze uitdagingen en vraagstukken samenwerkt met inhoudelijke partners en collega-belastingdiensten. Het vergt immers een forse investering in nieuwe expertise, zo constateren de aan het woord zijnde leden.

Gemeenten en Europa

De leden van de fractie van de ChristenUnie constateren dat de discussie over het verruimen van de mogelijkheden van gemeenten om belasting te heffen breed wordt gevoerd. De Commissie-Rinnooy Kan bracht hierover positief advies uit.¹⁰ Deze leden zien deze discussie evenwel niet terugkeren op de fiscale beleidsagenda en zijn benieuwd naar de redenen hiervoor. Zij vragen u om een nadere strategische visie op dit onderwerp.

Tot slot brengen de leden van deze fractie onder uw aandacht dat de Europese Commissie zich beraadt op het vergroten van eigen fiscale inkomsten, ook als onderdeel van het nieuwe Meerjarig Financieel Kader (MFK). Hoe beoordeelt u deze beweging in het licht van de fiscale beleidsagenda? Over welke ruimte mag de Commissie volgens u beschikken om eigen fiscaal beleid te voeren?

¹⁰ Advies van de Commissie Financiële ruimte voor gemeenten, *Bepalen betekent betalen*, 26 mei 2015, te raadplegen via: https://vng.nl/files/vng/nieuws_attachments/2014/bepalen-betekent-betalen_20150526.pdf

datum 11 april 2018
ons kenmerk 162543.01u
blad 6

De leden van de vaste commissie voor Financiën zien uw antwoord op de bovenstaande vragen met belangstelling tegemoet. Met het oog op het mondelinge overleg van 24 april a.s. beschikken zij graag uiterlijk op **20 april 2018** over de antwoorden.

Hoogachtend,

Mr. F.H.G. de Grave
Voorzitter van de vaste commissie voor Financiën